

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Institutiones Canonicae Sive Ius Ecclesiasticvm

Wiestner, Jacob

Monachii, 1706

VIII. De Homicidio, perpetrato ex Insidiis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62649](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62649)

reo, ad Altare, Ecclesiam vel Monasterium fugâ se recipienti, apertè atrocitur: dummodo non sit latro publicus, aut voluntaria hominis interfectione, vel mutilatione Ecclesiam vel cœmeteriû non contaminarit, c. *Inter alia* & c. *fm. cit.*
 97. Recentiori autem &, quò hodie utimur, Jure ultra relatos ex homicidis Proditorii cluntaxat & Assassini criminis rei excludantur *Constitut.* Gregorii XIV. quæ incipit *Cùm aliàs* 9. *Calend. Jan. 1591.* publicata, & *Lib. 3. Tit. 49. à n. 25. re-* lata.

ARTICULUS VIII.

De Homicidio, perpetrato ex Infidiis,

SUMMARIUM.

98. *Hujus criminis natura,*
 99. *Et pœna.*
 100. *Ejus reos sacrò asylo defendi, ali-* qui negant:
 101. *Et ex Jure Decretalium antiquo,*
 102. *Sed perperam desumunt.*
 103. *Alii eam in rem allegant Bullam* Gregorii XIV.
 104. *Asylo privantis Reum necis Pro-* ditoria:
 105. *Quam ex infidiis occidendò com-* mitti, probare conantur.
 106. *I. T. Livii, C. Taciti & M. T.* Ciceronis auctoritate,
 107. *II. Juris Civilis textibus,*
 108. *III. Ipsâ Constitutione Gregorianâ,*
 109. *IV. Ratione,*
 110. *V. Phrasibus aut auctoritate non* nullorum ICT.orum,
 111. *Necis Infidiosa reum Immunitate* non privari,
 112. *Ex Brevis Clementis VIII.*

113. *Sacris Consultis Romanis*
 114. *Et curiarum praxi indubitatum* est:
 115. *Neque contrarium Livii, Taciti &* Ciceronis exempla,
 116. *Ullus textus Juris Civilis,*
 117. *Tenor Constitutionis Gregoriana.*
 118. *Ratio,*
 119. *Phrasēs & auctoritas ICT.orum* persuadent.

Deliberato homicidium istud superaddit qualitatem Infidiarum, seu dolosæ expectationis & clandestinæ machinationis in necem hominis interfecti; ex infidiis enim occidere dicitur is, qui latronis more alicujus viâ latus infidens, aliòve locò absconditus & expectans, inimicum prætereuntem nihilque mali prævidentem; atque idcirco ad sui defensionem hic & nunc impotentem improvisò adoritur, strictoque ferrò vel sclopò explosò interficit: quomodo Clodium in Milonis necem machinatum, ostendere M. T. Cicero conatus est *Orat. pro Milone.*

Ex infidiis perpetrata cædes, quòd eâ, quæ aperta vi illata est, atrocior: & suâ naturâ valde deformes atque degeneres infidiæ sint, graviori vindictâ coerceri semper consuevit usque adeò; ut alicubi conatus quoque, si ad actum proximum processisset, capite puniretur: &, saltem si is, in cujus necē infidiæ paratæ sunt, ex inflicto lethali vulnere præter spem atque opinionem convaluisset, pœnâ Sicariorum Ordinariâ procedi, locorum statuta juberent, apud Ant. Matth. in *Lib. 48. ff. de Sicaris n. 4.*

Quidquid autem de hoc sit, communi Jure Civili, & veteri etiam atque moderno Canonico ei, qui ex infidiis alicui mortem intulisset, ad Ecclesiam vel Monasterium perfugium ademptum, ad eaque,

ad eaque, & ipsum etiam altare fixum se recipientem, inde ad carcerem & supplicium abstrahi posse, magni nominis DD. ante & post Gregorii XIV. *Constitutionem Lib. 3. tit. 49. n. 25.* relatam sustinuerunt.

101. Et veteri quidem Decretalium Jure ejusmodi cædis authorem sacræ asyliâ non defendi, docuerunt Clarus §. *Homicidium n. 9. & §. fin. q. 30. n. 13.* Covarruvias *Lib. 2. Var. cap. 20. n. 7. Placha Epitom. delict. Lib. 1. cap. 21. n. 6.* Decianus *Tract. Crim. Lib. 6. cap. 28. n. 19.* Suarez *Tract. 2. de Relig. Lib. 3. cap. 11. n. 12.* Sanchez *Consil. Lib. 6. cap. 1. dub. 3. n. 26.* & alii, cum TT. tum ICT: ducti textu *c. 1. Si quis per industriam occiderit proximum suum & per insidias, ab altari meo evelles eum, ut moriatur* cui, ex Libro Exodi in Decretales translato, & in rem præsentem apertissimo Juri consonat, & insidiosum homicidam ex asylo sacro non minùs clarè excludit Deuteronomium, *Si quis odio habens proximum suum insidiatus fuerit ejus vitæ, surgensque percusserit illum, & moriatur &c. eripiant eum de loco effugii, & moriatur* *cap. 19. v. 11. & 12.*

102. Sed à n. 94. jam ostendi, *c. cit.* textum, ob expositionum sibi adversantium nimiam varietatem, ad causarum decisionem perperam allegari: eoque non de morte Naturali, vel Asyliæ sacræ privatione agi: vel Proditoræ duntaxat necis illatæ reorum ab altari abstractionem permitti.

Minùs ad rem facit lex Deuteronomii; quia, ut taceam, quòd eâ memoratus Refugii locus homicidas solum Casuales tueatur, *cap. 19. cit. v. 5.* Jure Decretalium autem Ecclesiasticâ immunitate defendantur homicidæ quicunque, exceptis duntaxat, qui in Ecclesia vel cæmeterio, per Latrocinium, Proditionem

vel Assassinium aliquem necassent, *c. Inter alia 6. c. fin. de Immunit. c. 1. hâc Rubr. & c. 1. in 6.* Ut, inquam, hoc taceam, ea Deuteronomii lex tanquam Judicialis cum Christo in Cruce mortuo expiravit, *c. Translato 3. de Constitut. neque, ut cap. 21. v. 14. à Gregorio IX. c. 1. cit.* etiam ipsa à Legislatore Ecclesiastico unquam fuit resuscitata.

Est etiam, ea veteris Testamenti lex Ecclesiastici Juris vim aliquando obtinisset, & *c. 1. cit.* ex laudati Papæ mente ex insidiis patratæ cædis reo ad Ecclesiæ refugium adeptum fuisset; hoc tamen ad eas patere voluit Gregorius XIV. ex homicidis, ad loca Sacra & Religiosa confugientibus, Ecclesiasticæ immunitatis suffragium nemini denegans: nisi sit latro publicus, homicidium in Ecclesia vel cæmeterio, vel proditoriè aut per assassinum commiserit, *Constit. cit.*

Novissimò tamen etiam istius *Constitutionis* Jure insidiolæ necis patratæ reo sacram Asyliam non patrocinari, contra Orthodoxos DD. TT. & ICT: os plebrosque sustinent Gambacurta *Lib. 5. de Immunit. cap. 28. n. 3.* Marius Italus *Lib. 1. de Immunit. cap. 5. §. 4. n. 3.* Laurent. Matheu *de Re Criminal. controvers. 30.* Hyppolitus Grassetus *Anatome Necis Proditi. §. 9.* & nonnulli alii.

Ratio, quâ singulari suæ Opinioni veritatis speciem conciliare conati sunt, unica est; quòd memoratâ *Constitutione* Gregorianâ Ecclesiasticæ Immunitatis præsidium disertè negetur iis, *Qui proditoriè proximum suum occiderint*: is autem, qui proximum suum ex insidiis & à tergo occupans profertur & interficit, proximum suum proditoriè occidat; cum, ut ajunt, *Proditio & Insidia* synonyma, sive duo ejusdem significationis nomina: & *Per insidias occidere* idem sit, quod *Occidere per proditionem*: neque ad hanc quoad

quoad immunitatis privationem interfit, an per insidias sive, ut ajunt, *Insidiosam industriam* amicus vel inimicus, vel iste sub amicitiae specie, vel aliâ ratione sit interfectus: dummodo non apertâ, sed occultâ, & insidiosâ aggressione incautus, & nihil mali prævicens; eamque ob causam ad sui defensionem hic & nunc impotens sit occisus. Quò singularis suæ Opinionis argumentò, ut istam persuadeant, Proditoriæ necis Gregoriana *Constitutione* exceptum crimen quavis insidiosâ industriâ seu machinatione clandestinâ, etiam nullo amicitiae colore apparente, perpetrari, ostendere atque omnino evincere conantur

106 Primò, ex optimis Linguae Latinae Scriptoribus: T. Livio, qui *Romanae Histor. decad. 3. Lib. 5. cap. 16. Gracchus*, inquit, *fraudem sermoni & rei abesse ratus, è castris profectus duce Hoste in insidias precipitatur. Hostes subito exorti, & ne dubia proditio esset, Flaccus bis se adjungit: tela undique in Gracchum conicuntur.* Ex Cornelio Tacito *Lib. 2. Histor. cap. 25.* ubi, cum narrasset, quòd Vitelliani in insidias precipitati sint, subdit, *Vinctus Praefectus castrorum Julius Gracchus tanquam fratri apud Orbonem militanti produtionem ageret: cum fratrem ejus Julium Frontonem tribunum Orboniani sub eodem crimine vinxissent. Quorum locorum utroque Dolum pro Insidiis, & utramque vocem pro Proditione accipi, ajunt: & quidem priori Duce Hoste seu inimicò.* Ex M. T. Cicerone, qui *Orat. pro Milone*, cum sciret, inquit, *Clodius iter Miloni esse Lanuvium ad flumen prodendum; quòd erat disfavor Lanuvii Milo, Româ subito ipse profectus est, ut ante suum fundum insidias collocaret: quò factò insidias collocatas inimico, & hunc proditum, intelligunt.*

Secundò, ex Jure Civili, quò, in- 107
quiunt, imprimis *Produtionem & Insidias* duo ejusdem significationis esse nomina, clarè proditum est *l. Conjurque 4. ff. ad L. Jul. Majest.* ubi istâ teneri asseritur, *Cujus dolò exercitus Populi Romani in insidias deductus hostibusque proditus erit: & clarissimè, l. Capitalium 28. §. 11. ff. de Panis l. Servum 6. l. Servum 7. & l. Ne liceat 8. C. de Delatoribus;* cum servus, qui §. 11. *cit.* domino suo insidiatus dicitur, *l. Servus cit.* ejus Proditor nuncupetur: eodémque supplicii genere, scilicet igni tradi & cremari, qui domino suo insidiatus est, §. *cit.* & ejus proditor, *l. Servium & l. Neque cit.* jubeatur. Servum autem, qui tanquam proditor *l. cit.* igni tradi & cremari jubetur, domini sui inimicum potiùs, quam amicum Jure censeri, non minùs clarè insinuari volunt *l. Unius 18. §. 5. & 6. ff. de Q. ubi servi adversus dominum confessio & in ejus caput interrogatio apertè reicitur, quasi profecta ab inimico domestico, juxta vulgatum, Quot servi, tot inimici: & illud, Inimici hominis domestici ejus Michez cap. 7. v. 6. & Matth. cap. 10. v. 36.* Deinde secundum ejusdem Juris textus *l. Ut vim 3. ff. de l. & l. Licet C. ad L. Cornel. de Sicar. & l. fin. §. 1. & 7. C. de Re milit.* homini insidiari est, ejus mortem quarere per technas, artificium, fraudem, machinationem sive occultos dolos: quò modò Proditoriam eadem committi putant.

Tertiò ex ipsa *Constitutione* Grego- 108
goriana; istâ enim ex sacro asylo exclusum, *Qui proditoriò proximum suum occiderit*, eundem esse voluit cum eo, *Qui per industriam & insidias occidit proximum suum, & c. 1. cit.* à Gregorio IX. Ecclesiastica Immunitate privatus jam fuit, sive ab eo amicus sive inimicus: & iste sub specie amicitiae, vel aliâ occulta machi-

machinatione fuerit interfectus.

Ne autem hoc sine fundamento asserere videantur, ab utroque Papa ejusdem criminis reo Ecclesiastica Immunitatis suffragium ademptum, probant geminâ ratione. Una est; quod, cum maximè dubium esset, an *c. 1. cit.* sensus disiunctivus sit vel copulativus, sive an à Gregorio IX. is etiam, qui per industriam sine insidiis; vel is tantum, qui per industriam cum insidiis conjunctam occidit, ab Altari evelli jubeatur, dubium hoc resolvens Gregorius XIV. declaravit, eum duntaxat inde avelli justum, *Qui proditorie proximum suum occiderit*, hoc est, per industriam cum insidiis conjunctam. Altera; quod Papa iste in Constitutione sua diserte contestatus sit, se solummodo occurrere scandalis, quæ circa extractiones, per laicos in casibus Jure permissis factas, sæpe oriebantur: non autem intenderit Juris antiqui correctionem & diminutionem casuum, eò exceptorum, ad criminis defensionem; cum ipse aperte profiteatur, *Se ad terrorem delinquentium & coercenda facinora aliquid ultra id, quod præca illa majorum disciplina & veteris sacrorum Canonum norma præscripserat, in quibusdam casibus, congruâ moderatione adhibuâ, permittere.*

109. Quartò ratione; quod, licet ex insidiosa industria secuta cædes inimici Proditoria minus propriè ac strictè sit, quàm ea, quâ amicus, aut amicitia simulatione inimicus interficitur, in proposita tamen Ecclesiastica immunitatis materia Proditionis acceptio lata præferenda sit strictæ; ut in dubio, an reo immunitas suffragetur, istâ privetur potius, quàm protegatur, ut cum Covarruvia *Lib. 2. Var. cap. 20. n. 4.* & Deciano *Tract. Criminal. Lib. 6. cap. 25. n. 14.* novissimè voluit Card. de Luca *Theor. V. & 1. de*

Immunit. disc. 10. n. 10. cum propter rationes *cit. Tit. 49. n. 41.* deducas: tum verò; quod Proditionis strictam acceptio- nem lata præferendò, & iis duntaxat, qui amicum, aut inimicum simulatione amicitia occidunt, immunitatis suffragium denegandò inducatur correctio Juris antiqui, *c. 1. cit.* quæ correctio Proditionis nomine latè acceptò, & immunitatis suffragium iis etiam, qui per so- lam insidiosam industriam occidunt, denegandò evitatur: & tanquam odiosa, evitari debet, cum sine incommodo potest, *arg. c. Cum expediat 29. de Elect. in 6. & l. Præcipimus 32. C. de Appell.*

110. Quintò demum phrasibus receptis usu magni in Jure nominis DD. Covarruvia *cit. n. 7.* Menoch. *de Arbitr. casu 461. n. 25.* Deciani *Lib. 7. cap. 29. n. 19.* Farinacii *Prax. Crim. q. 18. n. 76. & q. 28. n. 24.* & quorundam aliorum, pro homicida Proditore habenti eum, *Quæ ex vel per insidias, vel insidiosam industriam, incautum & de retro: incautum Enihil sibi præcaventem ab insidiis occidit.* Quorum ita loquentium autoritatem sic extollunt; ut vix non præferant Apostolicæ summorum Pontificum sibi adversantium, præsertim Clementis VIII. cum; quod iste in præsentis Juris articulo contrarium sensisse perhibeatur à Mario *Italo Lib. 1. de Immunit. cap. 5. §. 4. n. 1.* tum verò; quod similia eorum judicia pertinere non videantur ad universalis Ecclesiæ institutionem: eamque ob causam *Non tam spectandum, quid Rome factum, quam quid fieri debeat, secundum textum l. Licet 12. ff. de Offic. Præsid.*

111. Sed certum hodie omnino est, inimici ex insidiis duntaxat, nullaque amicitia simulatione interveniente, interfecti reo sacre asylie præsidium novissimò Jure Constitutionis Gregorianæ non denegari, ut ex DD. istius Constitutionis editione

editione posterioribus maximò consensu docent T. T. & Canonistæ fere, quotquot Ecclesiasticam Immunitatem ex Instituto plenèque pertractarunt, & Constitutionem illam præ oculis habuerunt: & ex LL. Doctoribus plus quàm sexaginta, apud Sperellum *Decis.* 175. à n. 44. & n. 80. cæterique alicujus nominis & Jurium Ecclesiasticorum æqui æstimatores plerique; ut ipsorum etiam adversariorum confessione Christiani Orbis totius sententia esse videatur.

In eam autem sententiam, ut DD. tantò consensu conspirarent, ratione unicâ, sed solidâ, & pro Neotericorum singulari Opinione deductam evertente, demonstrant; quòd inimicum suum ita occidens Proditoria necis perpetrata reus propriè, & in sensu Constitutionis Gregorii XIV. non sit. Hoc autem planè evincunt.

Primò autoritate duorum istius summi Pontificis Successorum, Clementis VIII. & Pauli V. à Sperello *Decis. cit. n. 68.* relatorum: quorum prioris super homicidii, ex insidiis perpetrati, factò consulti ad Archiepiscopum Panormitanum rescriptum, & memoratâ Constitutionis luculenta declaratio est.

112. *Tua Fraternalitatis nomine nuper nobis expositum fuit, quòd cum superioribus diebus in Civitate Panormitana Carolus Gregorius Innocentius Casta, Scipio Taxis, Othavium Baglivus, & Gerardus Rignus quondam Carolum de Amato Nobilem Panormitanum tormenti bellici brevioris itibus ex insidiis, nimirum ex cujusdam domo, in quam deliberatò animò dum se receperant & aliquamdiu detinuerant, è fenestra occidissent, statimque ad quandam Ecclesiam fugissent, ibidemque capti, in carcerem tuæ Archiepiscopalis curiæ, juxta fel. rec. Gregorii XIV. prædecessoris nostri Constitutio-*

nem super immunitate Ecclesiarum editam, reduci fuerint, & ibi etiam nunc sub diligenti custodia detineantur. Cùm autem Curia secularis ministri prædictos carceratos sibi consignari & eorum Curie tradi instanter abs te petant prætendentes, prædictam Gregorii Constitutionem in hoc casu locum non habere. Tu verò super hac re nobis & Apostolicâ sede inconsultus nihil deliberandum esse censueris, sed ad Nos quasdam super dicto casu & super dicta Constitutione dubitantes transmiseris. nobis humiliter supplicandò, ut quid in hujusmodi causa faciendum sit, prescribere dignaremur. Nos itaque, licet omnes prædicti carcerati Ecclesiasticâ immunitate gaudere & frui debeant, nihilominus attentâ hujus homicidii qualitate, nec non circumstantiis prædictis & aliis, quæ in eo perpetrando, intervenere, Othavium Baglivum & Gerardum Regium, quorum alter in decimo sexto, alter in decimo octavo ætatis suæ anno circiter constitutus esse dicitur, Ecclesiastica immunitate dignos esse judicamus: ceteros verò ex rationabilibus causis animum nostrum moventibus (Constitutionem Gregorianam, ut ex similibus causis sæpius solet, relaxandò) Curia seculari tradendos censemus, ac propterea Fraternalitati tuæ per presentes injungimus, ut Othavium & Gerardum prædictos Ecclesiasticâ immunitate gaudere debere declares, ac in foro tuo Ecclesiastico retineri facias: reliquos verò tres prænominatos, si tibi tamen prius summarè, simpliciter & extrajudicialiter & illos prædictum homicidium perpetrâsse & comperiantur, Curia seculari prædicta liberè tradas & dimittas, non obstantè prædicta (Gregorii XIV.) & quibusvis aliis Constitutionibus & ordinationibus cæteris, quæ in contrarium facientibus quibuscunque. Datum Rome apud S. Petrum sub annulo

annulo Piscaroris die 6. Febr. 1597. Pontificatus nostri V. Quibus Brevis Apostolici verbis vanitatis apertè redarguitur n. 110. relata assertio Marii Itali, de Clementis VIII. mente, in hoc juris articulo contraria, testificantis.

113. Secundò, sacris Consultis Romanis seu declarationibus S. Congreg. Super negotiis Episc. & Regular. Proditorum esse negantis eum, qui scelopò occidit inimicum etiam per insidias & à tergo in una Boianensi 6. April. 1612. in una Milevitana 2. Augusti 1619. aliisque n. 124. allegandis; quibus nuperrimè accessit, & in manibus est Responsum Romanum super *Judicio Jurisprudentiæ Civilis*, cujus cunque ex insidiis illatæ necis reos ex asylo excludente, redditum & contra Opinionem & expectationem impetran- tis, disertè asserens, id Bullæ Gregorii XIV. adversari: ejusque praxin impingere in propositionem ex damnatis ab Innocentio XI. secundam, quæ est: *Probabiliter existimo, judicem posse judicare juxta Opinionem minus probabilem.*

114. Tertiò ex praxi Tribunalium; cum is, qui inimicum suum ex insidiis quidem, sed non amicitia aliave simili specie deceptum occidit, pro homicida Proditorio non habeatur in supremo Senatu Castellano & Curia Neapolitana, teste M. Ant. Genuensi *Prax. Neapol. cap. 94. n. 2.* & Haunoldo *Tom. 6. de I. & I. tract. 1. n. 219.* talisque non reputetur in ipsius Romanæ Urbis cæterisque Italiæ, imò Christiani Orbis, plurimis tribunalibus, teste ipsomet Covarruvia n. 7. cit. apud Sperell. *Decis. 175. n. 57.* ubi hoc confirmat ex eo; quòd, licet de Proditoria nece convicti, tanquam atrocissimi criminis rei, nullà sanguinis & nobilitatis habità ratione, furcæ infami supplicio ad- dicantur: & si fugam arripuerint, eorum effigies capite inversò cum Proditio-

nis elogio suspendantur, secundùm Jason. in l. Si quis id 7. ff. de Jurisdic. Ti- raquell. de Nobilit. cap. 20. n. 120. Decian. *Lib. 7. cap. 31. n. 5. & 8.* Schrader de Feud. cap. 9. §. 3. n. 66. &c. & inimici in Italia per insidias non rarò interficiantur, in nullum tamen eorum infamè illò supplicio animadversio unquam fiat: nisi factà & fractà pace, aut sub amicitia velamine facinorè perpetràsse convincantur: imò recenti exemplò 1662. Nobilis cujusdam Scenogallienis, qui inimicum per insidias & à tergo occiderat, effigies furcæ jam appensa à S. Congreg. super eo factò consultà, post maturam causæ discussionem, inde amoveri iusta sit; quòd, post factam pacem, novam inter eos ortam inimicitiam, à fratre fuerit legitime probatum.

Hic firmatæ sententiæ comùnè magni robur addet à n. 120. tradenda Proditoriæ necis vera explicatio, & confutatio pro nova opinione à n. 104. deductæ rationis; hujus certè ea vis non est, ut singularem paucorum pro ista militantium sensum, non dico, persuadeat, sed probabilem reddat; cum Insidias & Proditionem synonyma; & Proditoriæ necis proximo suo illatæ reum esse, qui inimicum ex insidiis interfecit, non vincat argumentum

Primum, desumptum ex notatione verbi *Prodo*, & ab hoc derivati nominis *Proditio*; quia istorum, quam obrudunt, nova significatio eorum, quos laudant, & aliorum Latii scriptorum usu approbata non est; cum iisdem, quas pro se recitant, sententiis & exemplis luculenter convellatur.

Et à Livio quidem *cit. cap. 16.* Flavius non *Flaccus* caput ejus partis Lucanorum, quæ cum Romanis stabat, Proditor habetur; quòd ad istorum hostes Pœnos defectionem parans & eorum

quæsturus gratiam, Gracchum Romani exercitus Imperatorem, summæ in fide & societate constantiæ simulatione & promissione reducendæ in Romanorum fidem ac societatem totius Italiæ duxerit extra castra, præcipitârîtque in insidias hostium, & cum his subito coortis Gracchum ipse sit adortus. Quò exemplò non simplices, sed amicitia & fidelitatis simulatione testas insidias proditorem constituisse, planum est: & ne ambigi à quoquam posset, ipse Historicus declarat, cum Flavius, inquit, neque transire ipse, neque trahere ad defectionem Lucanos factis habuit: nisi imperatoris & ejusdem Hostis prodi capite & sanguine factus eum hostibus sanxisset. Id ipsum, qui scriptorem hunc pro se allegant, ex ipsa narrationis serie deprehendere facile potuissent, si Gracchum duce Hoste, non, ut ipsi legunt, Hoste seu inimico, in insidias & interitum suum præcipitatum animadvertissent.

Simili modò à Tacito *Lib. 2. cit.* Gracchus, non Gracchus, à Vitellianis, & Fronto ejus frater ab Orthonianis ideo vincti sunt; quòd ille de Vitelliano, iste de Orthoniano, uterque de eo exercitu, cujus alter castrorum Præfectus, alter Tribunus erat; ac proinde Socius & commilito, de Sociis commilitonibus & Imperatore suo (quorum amicos, non inimicos se palam profitebantur) proditorem essent suspecti.

Non minus, quàm isti, contra novam pro antiqua & communi Proditionis explicatione militat M. Tullius; cujus Oratio *Pro Milone* ab adversariis non esse lecta videri potest partim; quòd, cum eà Orator totus esset in exaggerandis, & magna dictionis varietate explicandis insidiis, quas à Clodio Milone inimico suo structas contendebat, nunquam tamen Clodium istius, sed Patriæ duntaxat; quòd hanc clandestinis machinationibus per-

deret, Proditorem nuncuparit: partim; quia ex ea recitatorum verborum, *Cum sciret Clodius, iter Miloni esse Lanuvium ad flumen prodendum*, lectio depravata: vera autem est, *Cum sciret Clodius, iter Miloni esse Lanuvium ad flaminem prodendum*, hoc est, Sacerdotem hunc ex officio Dictatoris nominandum, renuntiandum, constituendum; non ad struendas insidias vel Proditionem: quod Orator ipse declarat, cum non multò post, *Scire*, inquit, *potuit, illò ipsò die Lanuvij à Dictatore Milone prodi flaminem necesse esse*: & ne Orationis lectio opus esset, Latina Linguæ Vocabularia passim adnotarunt.

Alterum depromptum ex Jure Imperiali; quia *Insidias* & *Proditionem* duobusmodi significationis nomina esse, & quibusvis insidiis inimico structis Proditionem agi, non probant. *Cujusque civis verba, Cujus dolò Populi Romani exercitus in insidias deductus, hostibusve*, ut vulgata lectio est, sive ut Adversarii legunt, *hostibusque proditus* est; cum, si eorum sensus disjunctivus, deductioni in insidias Proditio aperte opponatur, & hæc ab illa distinguatur; quia disjunctio verba & sensum disjungit, Bartolus *in l. 1. ff. de Condit. & demonstr.* Si verò ejus sensus copulativus sit, insidiis exercitus quidem proditus sit, sed ab ipso ejus duce vel milite; qui, cum sub amicorum, civium aut sociorum schemate lateant, exercitum suum deducendò in insidias hostium, his verè produnt; cum, licet non quæcunque & cuiusque, à duce tamen & milite exercitui suo structæ, ac proinde sub amicitia specie latentes insidiæ vera Proditio sint.

Eadem vocabula synonyma, & Insidiatorem quemvis Proditorem esse, non magis eruitur ex *l. Capitalium cit. §. II. l. Servum & l. Neque civit.* quia servus domesticus & familiaris, domini sui denun-

tiator

estator & insidiator, Proditoribus Jure connumeratur; quod, cum domino fidem, reverentiam, obsequia debeat, & se exhibere palam profiteatur, fide in perfidiam versâ, ejus professionis specie ac simulatione decepti salutem insidiari non vereatur; ut proinde de domino, qui hujusmodi servos, hisque similes domesticos alit, ab Adversariis non male quidem, sed non in rem suam dicatur. *Inimici hominis domestici ejus*, hisque illius Proditores Jure habeantur; cum Proditorum more externis actibus præ se ferant reverentiam, officia, studiumque incolumitatis domini sui; quem perditum volunt animo, & clandestinis machinationibus eunt.

Neque cum his pugnat; quod jus præsumat, servum esse domini sui inimicum; quia inimicitia præsumptioni generali, in ejus conditione fundata, prævalet amicitia & fidelitatis specialis, orta ex qualitate domestici, sive ejus in domum & familiam assumptione, per ea, quæ *arg. l. Servus 99. § ff. de Legat. 3. & Reg. Generi 34. in 6. tradunt Bartol. in l. Cum de indebito 25. pr. ff. de Probat. n. 1. & Menoch. Lib. 1. de Præsumpt. q. 29. n. 7.* aut saltem; quod inimicitia in animo latens eâ, quam in domum & familiam recepti verbis & actibus externis præferre solent, reverentia, fidei, officiorum simulatione, ut à Proditoribus solet, pallietur: partim verò, quia servo ex præsumptione inimico male aptatur illud, *Inimici hominis domestici ejus*; cum sacro hoc textu fermo sit de parentibus, liberis, fratribus & similibus conjunctis; qui, licet aliàs affectu maxime addicti, & ex præsumptione amici sint, in calamitate tamen belli, vel obfidionis ad se servandos panem aliæque vitæ præsidia, inimicorum instar, sibi mutuo præripiunt: vel propter Evangelium & Fidem in Christum à seipsis maxime dissentiant aut separantur: quorum

sentium priori à Michæa *cap. 7. v. 6.* posteriori à Christo Domino *Matth. cap. 10. v. 36.* domesticos inimicos vocari cum S. Hieronymo notat Cornel. à Lapide *in Vers. 6. & 36. cit.*

Cæteræ *ll. n. 107. in fine* allegatæ Proditiōnis nomen & naturam propriam non attingunt; cum, licet *Homini vitæ insidiari sit Quæere ejus necem per technas, dolos, occultam machinationem*: non tamen *Eum incautum ex insidiis quibusvis occidere*, idem sit, quod *Occidere Proditoris* in verbi istius propria significatione, ut pluries insinuavi & latius ostendam à *n. 122.*

Tertium, erutum ex Constitutione Gregoriana; quia istâ non quomodocunque structis inimico, sed sub amicitia velamine latentibus insidiis commissa cædis reo ad Ecclesias perfugium, ad easque confugientibus præsidium denegari, argumentis intellectum, præcoci in oppositum affectione non præoccupatum, convincentibus, ostensum est à *n. 111. & à n. 122.* ostendetur.

Quartum petium ex ratione; quia, sicut in cæterorum, sic etiam in Immunitatem spectantium Jurium expositione à verborum propria & communi usu recepta significatione non facile recedendum: sic in dubio sacris ac Religiosis locis ad eaque confugientibus favorabili & benignæ interpretationi locum esse, præcipui nominis DD. & ex ipsis adversariis Marii Itali *Lib. 1. de Immunit. cap. 2. n. 21.* Deciani hac in re sibi contrarii *Lib. 3. consil. 80. n. 19. & 22.* aliorumque multo frequentiori calculo approbata, Jurique & rationi magis consentanea doctrina est, juxta dicta *Lib. 3. tit. 49. à n. 42.*

Neque verum est, aut officit; quod strictâ & Ecclesiis confugisque favorabili Proditiōnis acceptione inducatur correctio Juris, cum; quia *l. 1. cit.* ambiguum

Jus declaratur potius, quam corrigatur ac mutetur: tum verò; quia, ad anterioris etiam liquidi Juris correctionem evitandam Proditionis nomen trahendum non est ad novam, & Gregorianæ Constitutionis publicatæ tempore vix notam & natam significationem, ut probè advertit Card. de Luca: qui, licet in criminoforum ad asyla se recipientium odium eorumque ex his exclusionem, Jura, cum possunt, latè accipi velit, Proditionis tamen nomine quasvis insidias in proximi necem structas comprehendentem significationem apertè rejecit, *Miscell. de Immunit. disc. 9. n. 6.*

119. Quintum & postremum, sive mox subiciendæ Necis Proditoriæ veræ explanationi adverstantes non ignobilium Juris Interpp. phrasès & auctoritas commo-
giùs excutientur infra n. 132.

ARTICULUS IX.

De Homicidio Proditorio.

SUMMARIUM.

- 120. Proditorium homicidium aliquando latè & improprie,
- 121. Aliquando proprie & strictè sumitur.
- 122. Solùm proprie sumptum privat Immunitate,
- 123. Spectatò Rescripto Clementis VIII.
- 124. S. Congregat. declarationibus,
- 125. Fine Constitutionis Gregorij XIV.
- 126. Praxi Tribunalium,
- 127. Et ratione naturæque Proditionis:
- 128. Cujus vera explicatio auctoritate DD. maximâ,
- 129. Nominis etymologiâ & primavâ significatione,

- 130. Divinarum Scripturarum exemplis,
- 131. Et utriusque Juris textibus confirmatur:
- 132. Vindicaturque auctoritas Clementis VIII.
- 133. Et Rescriptorum ac Judiciorum Apostolicorum,
- 134. Optimè interpretantium jus Ecclesiasticæ Immunitatis:
- 135. Quâ non gaudet occisor parentis, familiaris, socij &c.
- 136. Et inimici post seriam reconciliationem:
- 137. Et fere etiam, qui aliquem venenò necat.
- 138. Eâ tamen gaudet occidens Clericum vel Religiosum,
- 139. Procurans abortum & partum exponens:
- 140. Uti & corivalem aliùmve amulû,
- 141. Inimicum in ipsius vel sua domo.
- 142. Familiarem, socium &c. in rixa vel ex impetu iræ,
- 143. Aliùmve in duello occidens.
- 144. Eâ privatur Proditoriè occidens insidielem:
- 145. Non etiam fidelem ita vulnerans,
- 146. Vel in insidiarum ab alio structarum locum deducens.

P Roditorii homicidii species, seu 120, potius nominis acceptiones hodie duæ referuntur. Una larga & impropria: quâ Proditoriè occidisse dicitur, quicumque proximi, etiam sui inimici vitæ clandestinâ ejus circumventionem vel occultâ machinatione quacunquè insidiatur, eumque nihil mali prævidentem; adeoque ad sui defensionem hîc & nunc impotentem, aggreditur & necat. Altera propria & stricta, quâ pro- 121, ximus amicus, aut etiam inimicus, non quibuscunquè, sed sub specie & velamine amicitia,